

Motion

1976/77:582

av fröken Littmarck
om riksdagstryckets papperskvalitet

Det papper som för närvarande används till riksdagstrycket är ett 70 grams träfritt papper. För ett års riksdagstryck används ungefär 250–300 ton av detta papper.¹ Det kan i sammanhanget också nämnas att 35 exemplar av riksdagstrycket framställs på ett 80 grams lumppapper av hög kvalitet. Dessa exemplar är främst avsedda för biblioteken.

Som alternativ till det nu använda träfria papperet kan man tänka sig ett trähaltigt papper.

Som trähaltigt papper benämns papper som består av mer än 10 procent mekanisk pappersmassa. Träfritt papper är således papper som består av minst 90 procent kemisk massa.

Mekanisk massa framställs genom mekanisk bearbetning av ved under tillförsel av vatten. Denna behandling tillsammans med alstrad värme leder till att vedfibrerna friläggs. I praktiken innebär processen slipning av rundved eller malning av flis. Fiberutbytet, dvs. den andel av den ursprungliga stocken som blir massa, uppgår till 95–98 procent.

Kemisk massa består till största delen av cellulosafibrer, som friläggs genom att veden kokas tillsammans med kemikalier, som löser vedens övriga beståndsdelar, huvudsakligen lignin. Fiberutbytet för kemisk massa uppgår till 45–60 procent.

Av ovanstående följer att en övergång till trähaltigt papper medför besparingar av råvara, dvs. skog.

Den vedsubstans som utlöses vid framställning av kemisk massa och därmed ger upphov till den högre vedförbrukningen per ton produkt används i processen för framställning av nödvändiga mängder värme och elkraft (mottryckskraft). Cellulosaprocessen förbrukar därför endast mindre mängder "extern" energi i form av brännolja och elkraft. Vid tillverkning av mekanisk massa åtgår relativt mycket elkraft, medan massautbytet är nära 100 procent av vedmängden.

Vid jämförelse av processerna med avseende på total energiförbrukning finner man dock att det åtgår 2–2,5 gånger mera energi för framställning av kemisk massa än för mekanisk.

Priset för standardtryckpapper med varierande fibersammansättning är svårt att ange exakt, men följande priser kan tjäna som riktvärden:

<i>Kemisk massa %</i>	<i>Mekanisk massa %</i>	<i>Pris kr/ton</i>
100	0	3 600
75	25	3 300
50	50	3 000
25	75	2 600

Även vid en relativt låg inblandning av mekanisk massa torde således beaktansvärda besparingar kunna göras.

Ett trähaltigt papper har större volym än ett träfritt vid samma ytvikt. Opaciteten, dvs. ogenomskinligheten, är dock större i ett trähaltigt papper, varför en viss opacitet i ett träfritt papper erhålls i ett trähaltigt papper med lägre ytvikt. Detta har även sin betydelse vid prisjämförelser, eftersom man vid samma opacitet får större yta papper per kilo av trähaltigt än träfritt papper.

En annan icke mindre viktig faktor är miljön. I den inre miljön är den mekaniska processen överlägsen den kemiska genom frånvaron av höga temperaturer, tryck, giftiga ämnen och obehaglig lukt. I den yttre miljön undviks luftföroreningar. Det krävs även mindre energi och är lättare att undvika vattenföroreningar i den mekaniska processen.

Även mekanisk massa kan blekas med endast obetydlig utbytesminskning. Enligt en undersökning som gjorts av statens standardiseringskommision är läsbarheten dock icke relaterad till papperets ljushet. Sålunda visar undersökningen att den högsta läsbarheten uppnåddes vid det papper, som vid testet uppvisade den lägsta ljushetsgraden. Det finns särskild anledning att observera att papperets "vithet" icke är en läsbefrämjande faktor.

Ett intressant resultat av test och bedömningar är att icke ytbelagt (bestruket) trähaltigt matt papper (s. k. journalpapperstyp) uppnått högsta läsbarhetsvärden.

Under hänvisning till det anförda hemställes

att riksdagen beslutar om en övergång till lämpligt trähaltigt papper för riksdagstrycket.

Stockholm den 25 januari 1977

BLEND A LITTMARCK (m)